

Користін Олександр Євгенійович,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
головний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-9056-5475

ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ У СФЕРІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті акцентовано увагу на сучасних проблемах розвитку лісового господарства, зокрема щодо формування інституційної спроможності у цій сфері державного управління. Здійснено теоретичний аналіз щодо сутності терміна “інституційна спроможність”. На основі експертної думки та отриманих емпіричних даних, використовуючи ризик-орієнтований підхід, проведено аналіз за індикаторами інституційної спроможності у сфері лісового господарства України. Розглянуто різні групи індикаторів спроможності та на основі оцінювання ризику визначено рівень спроможності за окремими напрямками із урахуванням різних експертних вибірок. Наразі ризик-орієнтований підхід вказує на низький рівень інституційної спроможності в лісовому господарстві за переважною більшістю ідентифікованих та оцінених напрямів діяльності.

Ключові слова: *спроможність, інституційна спроможність, вразливість, лісове господарство, ризик-орієнтований підхід.*

Важливість розвитку лісового господарства України формується не лише екологічними, економічними та соціальними факторами стабільності нашої держави. Загрози глобального характеру щодо зміни клімату та поглиблення екологічних проблем спонукають до необхідності системного ведення лісового господарства для забезпечення довгострокових інтересів держави. Водночас внаслідок воєнної агресії РФ на територію України мільйони гектарів українських лісів, інших екосистем в межах лісогосподарських підприємств різного відомчого підпорядкування, установ природно-заповідного фонду різного рівня опинились під прямим та опосередкованим впливом бойових дій: ракетних та артилерійських обстрілів, авіаційного бомбардування, обстрілів з стрілецької зброї, руху важкої бойової техніки лісами, створення позицій, мінування лісів тощо. За попередніми даними Державного агентства лісових ресурсів України, шкода для галузі, яка завдана бойовими діями, вже досягла 13,2 млрд грн [1]. Досвід численних законодавчих ініціатив у лісовому господарстві протягом останніх двох десятиріч свідчить, що більшість з них не були якісними, а однобічними, не враховували сутності динаміки лісових екосистем під час змін клімату, представляли одну або вузьке коло зацікавлених сторін [1]. Інструментом для досягнення цілей сталого управління лісами має бути перехід на наближене до природи ведення лісового господарства, збалансоване комплексне господарство тощо.

© Korystin Oleksandr, 2023

Якісно новий рівень управління лісовим господарством держави вимагає належного рівня інституційної спроможності усіх суб'єктів галузі, що полягає в ефективному виконанні покладених на них функцій та здійснення їх на усіх державно-управлінських рівнях. Відповідно, розвиток інституційної спроможності у сфері лісового господарства полягає в удосконаленні компетентностей працівників органів, установ, підприємств і не лише цієї галузі, а й працівників інших організацій, що наділені відповідними повноваженнями і функціями.

Метою статті є розвідки у сфері лісового господарства з акцентуванням уваги на дослідженні особливостей, що характеризують інституційні спроможності в цій галузі, з урахуванням ризик-орієнтованого підходу й визначенням відповідних вразливостей, що потребують невідкладної уваги.

Концепція інституційної спроможності по-різному описана у працях науковців. Деякі автори визначають її як внесення, процес; інші – як результат (П. Морган), інституційну якість (Ф. Фукуяма), властивість управління (Е. Гріндел), організаційну характеристику (А. Толобем), фактор, що розкриває можливості індивідуальності (А. Сен). Термін “інституційна спроможність” вживають і як синонім якісного управління, організованості, ефективності [2]. У широкому розумінні термін “інституційна спроможність” має на увазі спроможність державної структури ефективно виконувати власні найголовніші функції та контролювати їх виконання від центрального до регіонального рівня. Мова йде, перш за все, про функції самої держави: забезпечення безпеки та порядку, свобод та рівностей, справедливості та соціальних благ [2].

Незважаючи на те, що існує ціла низка праць вітчизняних і зарубіжних дослідників (Ю. Битяка, Л. Гонюкової, А. Кабанця, М. Кармазіної, Т. Мотренка, В. Мельниченка, Ю. Сурміна, О. Сушинського, О. Оболенського, Н. Нижник, В. Олуйка, Т. Пахомової, Л. Пашко, А. Сіцинського, С. Серьогіна та інших), в яких розкриваються теоретико-методологічні аспекти феноменів “інститут”, “спроможність” тощо, проблема обґрунтування інституційної спроможності в системі державного управління в Україні потребує більш глибокого та галузевого вивчення. На сьогодні залишається малодослідженим питання щодо безпосереднього аналізу та на цій основі розвитку інституційної спроможності у сфері лісового господарства в Україні.

У словнику української мови поняття “спроможність” визначається, як здатність до здійснення чого-небудь або наявність сприятливих умов для чого-небудь [3, с. 605]. Колісніченко Н. тлумачить спроможність, як сукупність організаційних та технічних можливостей, взаємовідносин та цінностей, що дозволяють країнам, організаціям, групам осіб та окремим громадянам на будь-якому суспільно-політичному рівні виконувати функції та досягати визначених цілей розвитку протягом певного часу [4].

У розвиток зазначеного, обов'язковою умовою розвитку спроможностей у сфері лісового господарства, загалом, є наявність необхідних ресурсів (матеріальних і нематеріальних активів, людських здібностей, злагоджених організаційних процесів, інформації, знань тощо), що контролюються інституцією і дозволяють їй впроваджувати спрямовані на підвищення раціональності й ефективності їх діяльності [5].

Водночас інституційна спроможність забезпечується колективною здатністю організації виконувати специфічні види активності та властивістю організації

ефективно використовувати власні ресурси [6, с. 363]. Наразі колективна здатність є результатом стабільної діяльності організації (установи, підприємства), через яку систематично генеруються відповідні стратегічні та операційні завдання щодо підвищення управлінської ефективності [7, с. 340].

Логічною послідовністю зазначеного і є вимога зазначена у розділі VI “Порядок проведення моніторингу, оцінки результатів реалізації Стратегії та звітування” Державної Стратегії управління лісами України до 2035 року [8] (далі – *Стратегія*): “Забезпечення ефективного виконання плану заходів з реалізації Стратегії здійснюватиметься з використанням відповідних інструментів моніторингу ключових показників ефективності та посилення інституціональної спроможності Міндовкілля, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів”.

Стратегія у розділі 1 “Проблеми, які потребують розв’язання” основними проблемами у сфері лісового господарства визначає, зокрема:

необхідність забезпечення балансу між екологічними, економічними та соціальними функціями ведення лісового господарства;

недосконалий розподіл функцій управління, що призводить в окремих випадках до дублювання функцій або втрати їх виконання;

високий рівень корупції та незаконної діяльності в лісах;

відсутність прозорого механізму продажу деревини;

незаконні рубки та обіг незаконно добутої деревини тощо.

Водночас привертає увагу той факт, що у Стратегії перелік завдань, спрямованих на досягнення визначених стратегічних цілей (*ефективне управління лісами, провадження господарської діяльності, забезпечення екологічної стійкості, удосконалення існуючої системи охорони лісів від пожеж, збереження та відтворення генетичного різноманіття лісів*) є вичерпним і жодним чином не стосується зазначених у розділі 1 Стратегії проблем корупції, незаконної рубки, прозорості механізму продажу деревини тощо. Також зазначені проблеми ніяким чином не корелюються з аналітичними висновками у розділі 2 “Аналіз поточного стану справ лісового господарства, тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв’язання виявлених проблем” Стратегії.

Важливою складовою інституційної спроможності у сфері лісового господарства є компетентність, а тому інституційна здатність є внутрішньою властивістю системи управління цим господарством, що визначається результатами її діяльності, які залежать від компетентності (знань, умінь і навичок) її працівників та менеджменту. Для прийняття зважених та об’єктивних рішень щодо формування та реалізації державної політики у сфері лісового господарства країни, нагальним є питання формування синергетичної ментальності топ менеджменту. Як стверджує Дж. Бат, поштовхом для розвитку такої здатності можуть бути:

перегляд та врахування нових соціально-економічних реалій; необхідність використання сучасних форм і методів суб’єктної взаємодії;

наявність вдосконалених процесів збору, оперативної обробки й обміну інформацією;

відкриття нових каналів інформації [9, с. 122] тощо.

У свою чергу, Стратегія спрямована на визначення стратегічних цілей та показників для розв'язання екологічних, економічних та соціальних проблем лісового господарства та створення умов для його сталого розвитку з урахуванням географічних та інших особливостей [8]. Засадами інституційної стратегічної спроможності мають бути відповідні характеристики та умови, що реалізуються відповідними суб'єктами державного управління, зокрема: цінності, розуміння, здібності, навички, мотивація, ресурси тощо. Водночас існує неоднозначний зв'язок компетентності в тій або іншій сфері зі здатністю стратегічного мислення.

Реальності нашого часу диктують необхідність у менеджменту державного управління нового рівня мислення, зокрема адекватного сприйняття ризику й можливість його використання, так як він є істотним компонентом аналізу майбутнього. Саме тому компетентність за сучасних умов необхідно поєднувати з сучасною методологією ризик-менеджменту, використовуючи відповідні методики та технологічний інструментарій.

В умовах невизначеності ризик-орієнтований підхід в управлінні є найбільш адекватним інструментом аналізу та менеджменту, саме тому започатковано здійснення системного дослідження проблематики сфери лісового господарства в Україні, прогалини, колізії тощо. З цієї метою на основі ризик-орієнтованого підходу проведено аналіз стратегічного характеру [10].

Наразі на основі ризику було оцінено 102 індикатори, що широким спектром відображають інституційні спроможності у сфері лісового господарства (рис. 1).

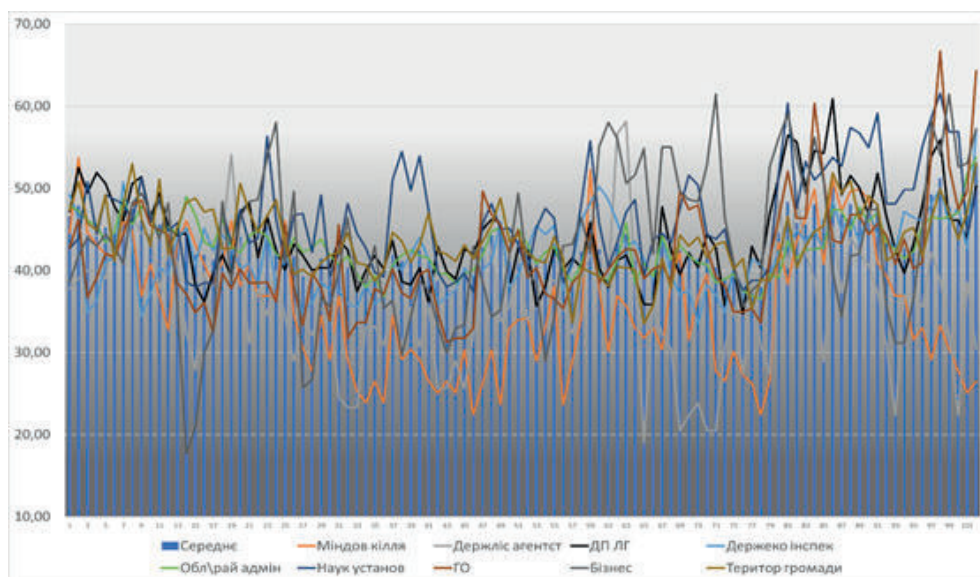

Рис. 1. Рейтинг індикаторів спроможності за рівнем ризику, %

Загальна картина оцінювання достатньо варіативна, що пояснюється різноманітністю експертних вибірок та сприймається також як рівень достатності щодо репрезентативності результатів. На нашу думку, достатньо логічною є висока варіація результатів оцінювання ризику індикаторів спроможності експертною групою державної установи

© Korystin Oleksandr, 2023

та підприємства у порівнянні з експертною групою, представленою громадськими організаціями, бізнесом та територіальними громадами. А тому подальший аналіз доречно проводити на основі певного змістовного групування індикаторів спроможності та із врахуванням експертних оцінок за різними вибірками експертів.

Для аналізу граничного рівня ризику нами застосовано алгоритм розрахунку, обґрунтований експериментально [11], за якого індикатори спроможності при оцінюванні ризику вище 50% характеризуються позитивним рівнем, а нижче 50% – негативним (як недостатній рівень) і за змістом більше відповідають вразливості системи. Таким чином, за середнім значенням оцінювання експертними групами визначені індикатори характеризуються переважно інституційною вразливістю.

Оцінюючи інституційну спроможність у сфері лісового господарства, окрема група індикаторів характеризує її із врахуванням ефективності діяльності за окремими напрямками (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінювання ефективності діяльності у сфері лісового господарства

СПРОМОЖНОСТІ	Середнє	Міндовкілля	Держліс агентств	ДП ЛГ	Держеко інспек	Обл\рай адмін	Наук установ	ГО	Бізнес
1.Ефективність діяльності у сфері лісового господарства у цілому в галузі	46,56	44,58	37,75	47,20	49,27	47,85	42,67	42,72	38,55
1.1.Ефективність діяльності у сфері господарської діяльності	47,90	53,73	38,96	52,49	46,28	47,24	43,88	46,22	41,77
1.2.Ефективність діяльності у сфері охорони ЛГ	44,22	44,58	39,96	49,45	34,86	46,08	50,80	36,69	43,98
1.3.Ефективність діяльності у сфері захисту лісів	44,13	43,13	39,96	51,91	36,39	45,44	44,38	39,10	42,97
1.4.Ефективність діяльності у сфері використання лісів	45,21	41,93	38,96	50,55	41,09	43,40	49,20	42,06	44,38
1.5.Ефективність діяльності у сфері відтворення лісів	44,48	41,69	47,59	47,77	41,55	44,74	48,59	41,51	42,97

У цілому ефективність діяльності у сфері лісового господарства за усіма експертними групами (господарська діяльність, охорона, захист та відновлення лісів) на рівні вразливості в зоні 40% – 50%. Водночас, експертні групи Держлісгоспів та бізнесу її визначають значно вразливішою на рівні 37,75% та 38,55%, відповідно.

За окремими напрямками діяльності варіативність дещо більша:

щодо господарської діяльності: спроможною з невисоким рівнем (53,73%) оцінюють експерти Міндовкілля, але значно вразливою – Держлісгоспів (38,96%);

щодо охорони лісів: експерти наукових установ спроможність визначають на рівні 50,8%, що є на межі вразливості, усі інші експертні групи вказують на вразливість, а експерти Держлісгоспів, знову вказують на значну вразливість (39,96%);

щодо захисту лісів: відразу три експертні групи (Держлісгоспів, Держекоінспекції та громадських організацій) вказують на значну вразливість захисту лісів (36 – 39%);

щодо відтворення лісів: спроможною з невисоким рівнем (50,55%) на межі вразливості оцінюють експерти Міндовкілля, але значно вразливою – Держлісгоспів (38,96%).

Серед усіх експертних груп вищий рівень спроможності визначають представники державних лісогосподарських підприємств 47,2% – 52,49%. За певних умов можливим було б дискусійними вважати такі результати оцінювання, так як представники саме державних лісогосподарських підприємств безпосередньо займаються усією вище зазначеною діяльністю (господарська діяльність, охорона, захист та відновлення лісів) і зрозумілою була б їх позиція щодо завищення результатів. Граничні розміри ризиків цієї групи експертів все рівно залишаються на межі вразливості і суттєво не відрізняються від генеральної експертної сукупності, яка вказує на низький рівень інституційної спроможності щодо господарської діяльності, охорони, захисту та відновлення лісів у сфері лісового господарства в Україні.

Окрема група індикаторів інституційної спроможності у сфері лісового господарства стосується ефективності управлінської діяльності (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінювання ефективності управлінської діяльності у сфері лісового господарства

СПРОМОЖНОСТІ	Середнє	Міндов кілля	Держліс агентст	ДП ЛГ	Держеко інспек	Обл'рай адмін	Наук установ	ГО	Бізнес
3.Ефективність управлінської діяльності у сфері лісового господарства	43,99	43,37	41,16	44,25	43,87	44,49	45,78	38,44	36,35
3.1.Ефективність управлінської діяльності апарату Держлісгосп у сфері лісового господарства	44,39	46,02	32,33	44,52	45,16	48,94	38,55	37,13	17,67
3.2.Ефективність управлінської діяльності апарату ДП «Ліси України» у сфері лісового господарства	41,85	43,13	27,91	38,23	40,63	46,72	38,01	34,83	20,88
3.3.Ефективність управлінської діяльності територіальних органів у сфері лісового господарства	41,88	40,72	39,96	36,14	45,16	43,42	38,44	36,04	29,92
3.4.Ефективність управлінської діяльності міжрегіональних територіальних органів у сфері лісового господарства	41,26	38,31	33,33	39,65	42,29	42,83	38,44	32,42	32,73
3.5.Ефективність управлінської діяльності лісових господарств (підприємств, філій, тощо) у сфері лісового господарства	44,64	40,96	44,18	41,89	44,25	46,35	47,32	39,65	48,39

Загалом ефективність на вразливому та значно вразливому рівні оцінювання. Але ризики найнижчого рівня спроможності стосуються ефективності управлінської діяльності міжрегіональних територіальних органів (32,42% – 38,44%). Окремі експертні групи вказують на значну вразливість ефективності управлінської діяльності Держлісгосп (17,67%), ДП “Ліси України” (20,88%, 27,91%) та територіальних органів у сфері лісового господарства (29, 92%).

Сучасний управлінський розвиток нерозривно пов'язаний з цифровізацією, яка особливо бурхливо займає свою нішу в комунікаціях та інформаційних системах. Тому окремий блок індикаторів інституційної спроможності стосується саме цифровізації у сфері лісового господарства (табл. 3).

Зауважимо, що усі експертні групи оцінюють ризики на рівні інституційної вразливості, а не спроможності, щодо цифровізації господарської діяльності в галузі, охорони, захисту, використання та відтворення лісів. Показовим є те, що саме експертні групи Міндовкілля та Держлісгосп інституційну спроможність щодо цифровізації оцінюють найнижче (у межах 20% - 30%) – на рівні найзначнішої вразливості.

Таблиця 3

Оцінювання рівня цифровізації у сфері лісового господарства

СПРОМОЖНОСТІ	Середнє	Міндов кільк.	Держліс агентств	ДП ЛГ	Держеко інспек	Облрай адмін	Наук установ	ГО	Бізнес
6.Цифровізація лісового господарства у цілому	40,88	36,87	24,50	43,70	37,56	40,69	42,17	45,56	39,76
6.1.Цифровізація ЛГ щодо господарської діяльності	40,33	29,16	23,29	42,50	35,90	41,77	48,08	31,76	46,39
6.2.Цифровізація ЛГ щодо охорони лісів	37,77	25,30	23,29	37,40	35,48	39,53	44,47	33,63	38,55
6.3.Цифровізація ЛГ щодо захисту лісів	38,25	23,86	33,13	39,98	38,35	37,91	42,72	33,63	38,55
6.4.Цифровізація ЛГ щодо використання лісів	38,92	26,51	33,13	41,79	35,90	39,39	39,76	37,79	42,97
6.5.Цифровізація ЛГ щодо відтворення лісів	37,30	23,86	30,92	40,20	36,81	36,75	39,21	37,13	35,34

Згідно з Конституцією України природні ресурси, які знаходяться в межах території України, є об'єктами права власності Українського народу. Держлісагентство як орган державної влади, його структурні підрозділи, державні підприємства у сфері лісового господарства здійснюють свої повноваження від імені Українського народу. За цієї умови логічною є вимога щодо публічного звітування перед суспільством загалом та окремими територіальними громадами щодо охорони, захисту, використання та відтворення лісових ресурсів. Окремі індикатори характеризують інституційну спроможність саме щодо публічності державних органів, їх підрозділів та підприємств (табл. 4), зокрема: рівень публічного звітування Держлісагентства перед суспільством різними експертними групами оцінюється в межах 30,12% – 40,96%; територіальних та міжрегіональних органів – 22,41% – 42,94%; державних лісових господарств – 26,51% – 52,61%. Такі розбіжності при оцінюванні за різними експертними групами все ж характеризують інституційну спроможність у сфері лісового господарства на рівні значної вразливості.

Таблиця 4

Оцінювання соціальної та публічної складової інституційної спроможності у сфері лісового господарства

СПРОМОЖНОСТІ	Середнє	Міндов кільк.	Держліс агентств	ДП ЛГ	Держеко інспек	Облрай адмін	Наук установ	ГО	Бізнес
31.Рівень заробітної плати працівників ЛГ	42,44	42,17	20,48	39,49	36,96	43,10	47,54	49,73	49,60
32.Рівень соціальної захищеності працівників ЛГ	42,24	31,57	22,29	42,11	37,69	41,82	51,59	47,43	48,59
33.Рівень умотивованості працівників ЛГ	41,31	36,87	23,80	40,36	33,52	40,89	50,38	47,97	48,39
34.Рівень безпечності робочого середовища для працівників	41,76	39,52	20,48	44,47	38,17	40,73	44,36	42,61	52,81
35.Рівень комфортності робочого середовища для працівників	40,34	27,71	20,48	42,72	36,96	38,48	43,81	39,21	61,45
36.Ефективність наукового супроводу лісгосподарської діяльності	38,77	26,51	30,42	35,65	34,85	38,92	45,02	38,12	46,39
38.1.Рівень публічного звітування перед суспільством (громадою) Держлісагентства	39,55	30,12	35,54	40,09	40,28	39,60	39,98	34,94	40,96
38.2.Рівень публічного звітування перед суспільством (громадою) ДП	37,08	27,23	27,41	34,67	36,49	37,53	37,57	34,94	35,54
38.3.Рівень публічного звітування перед суспільством (громадою) територіальних органів	38,23	26,27	38,86	42,94	41,39	36,91	38,77	35,38	37,55
38.4.Рівень публічного звітування перед суспільством (громадою) міжрегіональних територіальних органів	37,92	22,41	30,72	40,31	40,71	36,54	38,77	33,63	38,55
38.5.Рівень публічного звітування перед суспільством (громадою) лісових господарств (підприємств, філій, тощо)	40,74	26,51	27,41	46,82	39,07	39,57	40,53	41,40	52,61

Наступна група індикаторів характеризують інституційну спроможність лісового господарства за кількома напрямками (табл. 5). Важливим є оцінювання спроможності щодо заходів запобігання нелегальної рубки (34,04% - 42,79%) та збуту нелегальної деревини (28,92% - 45,45%), так як проблеми незаконної рубки та обігу незаконно добутої деревини прямо зазначені в Державній Стратегії управління лісами України до 2035 року. У Стратегії також вказується на відсутність прозорого механізму продажу деревини і оцінювання відповідних інституційних спроможностей, оцінювання чого орієнтує на рівень: прозорість лісгосподарської діяльності в частині відкритого електронного продажу деревини – 38,07% – 46,33%; відповідність процедур проведення аукціонів – 28,92% – 47,54%. Більшість експертних груп вказують на вразливість цього напрямку діяльності у сфері лісового господарства. Особливо про гостроту проблеми зазначають експертні групи Міндовкілля, Держлісагентства, громадських організацій та бізнесу.

Таблиця 5

Оцінювання інституційної спроможності у сфері лісового господарства

СПРОМОЖНОСТІ	Середнє	Міндовкілля	Держлісагентств	ДП ЛГ	Держекоінспек	Облрай адмін	Наук установ	ГО	Бізнес
9. Достатність забезпечення науково обґрунтованих підходів щодо вирубки лісів	42,79	26,27	46,99	45,02	40,05	41,89	45,67	49,62	38,55
10. Достатність забезпечення якості посадкової кампанії	44,30	30,36	42,17	46,22	41,17	44,79	48,08	46,77	34,34
11. Достатність забезпечення санітарної рубки лісів	44,97	23,61	33,73	45,89	45,91	45,18	45,02	45,56	35,14
12. Достатність зміни корінних деревостанів на більш стійкі види	41,20	33,01	35,54	37,90	37,93	42,10	45,13	42,06	41,77
13. Достатність забезпечення плануванням лісових порід для висадки	43,65	33,98	42,17	42,72	39,43	45,04	43,15	44,91	49,40
14. Достатність заходів запобігання нелегальної рубки лісів	41,83	34,22	34,04	42,72	42,79	43,14	39,65	39,10	39,76
15. Достатність заходів запобігання збуту нелегально заготовленої деревини	40,65	28,92	35,54	35,65	45,45	40,78	45,13	40,31	38,35
16. Відповідність процедур проведення аукціонів	41,35	33,01	38,86	38,06	44,37	42,22	47,54	37,13	28,92
17. Прозорість лісгосподарської діяльності в частині відкритого електронного продажу деревини	43,16	38,07	38,86	42,72	45,45	42,91	46,33	36,58	34,34
18. Рівень надання послуг населенню	39,06	23,61	35,54	40,09	37,60	40,11	38,55	35,38	42,97

Така ж ситуація щодо інституційної вразливості за індикаторами: забезпечення санітарної рубки (23,61% – 45,91%) та достатності зміни корінних деревостанів на більш стійкі види (33,01% – 45,13%).

Критична ситуація щодо рівня надання послуг населенню, де більшість експертних груп вказують на значну вразливість цього напрямку (35,38% – 39,06%), а експертна група Міндовкілля визначає цей рівень надзвичайно вразливим (23,61%).

Перелік індикаторів інституційної спроможності не є остаточним. Такого роду аналіз на основі оцінювання ризиків може продовжуватися, поглиблюватися саме за

рахунок оцінки окремих сфер та експертних груп, що також має високу варіативність і потребує з'ясування її причин.

Водночас базові засади управління ризиками достатньо чітко вказують на необхідність врахування інституційної спроможності при визначенні політики щодо впливу на рівень загроз. Враховуючи отримані результати, не претендуючи на виключність кількісного оцінювання інституційної спроможності, що певним чином залежить від використаної методології дослідження, все ж важливим є вказати на загальний тренд, обґрунтовано існуючий, низького рівня інституційної спроможності у сфері лісового господарства в Україні.

Аналітичні висновки на основі ризик-орієнтованого підходу не є правовою нормою, але вказують на достатньо зрозумілі і надзвичайно важливі проблеми в галузі. Саме оцінивши ризики, наступним кроком мають бути управлінські рішення на покращання інституційної спроможності у сфері лісового господарства, реалізації Стратегії, що потребує розроблення відповідних конкретних заходів та виконання їх послідовними кроками, вирішуючи системно та комплексно низку різних питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лісоуправління на територіях, забруднених вибухонебезпечними предметами / С.В. Зібцев, О.М. Сошенський, Й.Г. Голдаммер, В.В. Миронюк та ін. WWF-Україна, 2022. 148 с.
2. Петренко К. Особливості інституційної спроможності громадських об'єднань в Україні. *Наукові записки. ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2015. Вип. 4 (78). С. 376–388.
3. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол.: І.К. Білодід (гол.) та ін.; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. 1978. Т. 9. 916 с.
4. Колісниченко Н., Войновський М. Інституційна та інституціональна спроможність місцевого самоврядування: сутність понять та особливості визначення. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2015. Вип. 16. С. 296–309.
5. Зубко Г.Ю. Розвиток інституційної спроможності держави у сфері безпеки та стійкості життєво важливої інфраструктури. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 2 (27). Т. 2. С. 9–14.
6. Безверхнюк Т.М. Система ресурсного забезпечення регіонального управління: концептуальні засади розбудови і механізми функціонування: дис. ... д-ра держ. упр.: 25.00.02 / ОРІДУ НАДУ. Одеса, 2009. 441 с.
7. Zollo M., Winter S. Deliberate learning and the evolution of dynamic capabilities. *Organization science*. 2002. Vol.13. № 3. P. 339–351.
8. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1777-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1777-2021-%D1%80> (дата звернення: 20.05.2023).
9. Bhatt G. D. A resource-based perspective of developing organizational capabilities for business transformation. *Knowledge and process management*. 2000. Vol. 7. № 2. P. 119–129.
10. Користін О.Є., Свиридчук Н.П. Оцінювання загроз у сфері лісового господарства України. *Наука і правоохорона*. 2023. № 1 (59). С. 145–153.
11. Користін О.Є., Цюприк І.В., Свиридчук Н.П., Прокоф'єва-Янчилєнко Д.М. Оцінювання ризиків розвитку системи кримінальної юстиції України. *Наука і правоохорона*. 2021. № 2. С. 108–116.

REFERENCES

1. Lisoupravlinnia na terytoriiakh, zabrudnennykh vybukhonebezpechnymy predmetamy. "Forest management in territories contaminated with explosive objects" (2022). S.V. Zibtsev, O.M. Soshenskyi, J.H. Holdammer, V.V. Myroniuk, etc. WWF-Ukraine. 148 p. [in Ukrainian].
2. *Petrenko, K.* (2015). Osoblyvosti instytutsiinoi spromozhnosti hromadskykh obiednan v Ukraini. "Peculiarities of the institutional capacity of public associations in Ukraine". Proceedings. IPIEND I.F. Curasa of the National Academy of Sciences of Ukraine. Iss. 4 (78). P. 376-388 [in Ukrainian].
3. Slovyk ukrainskoi movy. "Dictionary of the Ukrainian language": in 11 vol. / ed.: I.K. Bilodid (head) and others; Academy of Sciences of the Ukrainian SSR, O.O. Desired Institute of Linguistics, 1978. Vol. 9. 916 p. [in Ukrainian].
4. *Kolisnichenko, N., Voinovskyi, M.* (2015). Instytutsiina ta instytutsionalna spromozhnist mistsevoho samovriaduvannia: sutnist poniat ta osoblyvosti vyznachennia. "Institutional and institutional capacity of local self-government: essence of concepts and peculiarities of definition". Theoretical and applied issues of state formation. Iss. 16. P. 296–309 [in Ukrainian].
5. *Zubko, H.Yu.* (2019). Rozvytok instytutsijnoi spromozhnosti derzhavy u sferi bezpeky ta stijkosti zhyttievo vazhlyvoi infrastruktury. "Development of the state's institutional capacity in the field of safety and stability of vital infrastructure". Carpathian Legal Gazette. Iss. 2 (27). Vol. 2. P. 9-14 [in Ukrainian].
6. *Bezverkhniuk, T.M.* (2009). Systema resursnoho zabezpechennia rehionalnoho upravlinnia: kontseptualni zasady rozbudovy i mekhanizmy funktsionuvannia. "The system of resource provision of regional management: conceptual foundations of development and mechanisms of functioning": dissertation... Doctor of Public Administration: 25.00.02 / Odesa Regional Institute of Public Administration under the President of Ukraine. Odesa. 441 p. [in Ukrainian].
7. *Zollo, M., Winter, S.* (2002). Deliberate learning and the evolution of dynamic capabilities. Organization science. Vol. 13. No. 3. P. 339-351 [in English].
8. Derzhavna Stratehiia upravlinnia lisamy Ukrainy do 2035 roku. "The State Forest Management Strategy of Ukraine until 2035", approved by the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 29, 2021, No. 1777-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1777-2021-%D1%80>. (Date of Application: 20.05.2023) [in Ukrainian].
9. *Bhatt, G.D.* (2000). A resource-based perspective of developing organizational capabilities for business transformation. Knowledge and process management. Vol. 7. No. 2. P. 119-129 [in English].
10. *Korystin, O.Ye., Svyrydiuk, N.P.* (2023). Otsiniuvannia zahroz u sferi lisovoho hospodarstva Ukrainy. "Assessment of threats in the field of forestry in Ukraine". Nauka i Pravoookhoronna. No. 1 (59). P. 145-153 [in Ukrainian].
11. *Korystin, O.Ye., Tsiupryk, I.V., Svyrydiuk, N.P. and Prokofieva-Yanchylenko, D.M.* (2021). Otsiniuvannia ryzykiv rozvytku systemy kryminalnoi yustytzii Ukrainy. "Risk assessment of the development of the criminal justice system of Ukraine". Nauka i Pravoookhorona. No. 2. P. 108-116 [in Ukrainian].

Korystin Oleksandr,

Doctor of Juridical Sciences, Full Professor,
Honored Academic of Science and Technology of Ukraine, Chief Researcher,
State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0001-9056-5475

INSTITUTIONAL CAPACITY IN FORESTRY

The article discusses current issues in forestry development and how to create institutional capacity in this field of public administration. Analyzed the theory behind the meaning of “institutional capacity”. Based on expert opinion and received empirical data, using a risk-oriented approach, an analysis of indicators of institutional capacity in the field of forestry of Ukraine was carried out. The obtained empirical data characterize the 102 indicators of institutional capacity in the field of forestry previously determined by the expert group.

Various capacity indicators groups were evaluated, concerning the efficiency of forestry activities, management activities, digitalization, and the social and public aspects of institutional capacity in the field of forestry. Based on assessing risks, the experts determine the level of ability in specific areas, considering input from a number of different experts.

Overall, forestry activities are only 40% – 50% effective across all expert groups (including economic activity, protection, and restoration of forests). At the same time, the effectiveness of management activity is also evaluated at the level of vulnerability, especially in relation to interregional territorial bodies (32.42% – 38.44%). The assessment of measures to prevent illegal logging (34.04% – 42.79%) and the sale of illegal wood (28.92% – 45.45%) is particularly low.

Currently, the risk-oriented approach indicates a low level of institutional capacity in forestry in the vast majority of identified and assessed areas of activity, which gives reasons to focus on institutional vulnerability in the field of forestry. Individual indicators, according to selected expert samples, are characterized by greater vulnerability, which requires an appropriate response from the management of the industry.

Keywords: capacity, institutional capacity, vulnerability, forestry, risk-oriented approach.

Отримано 17.10.2023